על מנת שישתוק אבא אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה אמאי והא שתיק אלא אמר לה על מנת שלא ימחה אבא רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא א"ר ינאי אין אמר ריש לקיש ש"מ לדרבי ינאי דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמא ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצה אבא ע"מ שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום: **מתני'** קדשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן זה אמר אני קידשתיה וזה אמר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס: **גמ'** אמר רב נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס נאמן ליתן גט אין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכנוס אימא יצרו תוקפו רב אסי אמר אף נאמן לכנוס ומודה רב אסי באומרת נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר קידשתיה שאין נאמן לכנוס תנן רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיובתא דרב אמר לך רב שאני התם דכיון דאיכא אחר בהדיה אירתותי מירתת תניא כוותיה דרב אסי קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר קידשתיה אף נאמן לכנוס כנסה ובא אחר ואמר אני קדשתיה לא כל הימנו לאוסרה עליו האשה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתיה אין נאמן לכנוס מפני שהיא מחפה עליו איבעיא להו מהו לסקול על ידו רב אמר אין סוקלין ורב אסי אמר סוקלין רב אמר אין סוקלין כי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה רב אסי אמר סוקלין לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב אמר רב אסי ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלים ואמר רב אסי הני שמעתתא דידי מרפסן איגרי השתא ומה במקום שאם בא לכנוס כונס אמרת סוקלים מקום שאם בא לכנוס אין כונס אינו דין שסוקלין ולא היא לאב הימניה רחמנא לדידה לא הימנה ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה אין סוקלין ואזדא רב חסדא לטעמיה דאמר רב חסדא בני זה בן תשע שנים ויום אחד בתי זו בת ג' שנים ויום אחד נאמן לקרבן אבל לא למכות ולא לעונשין תניא כוותיה דרב חסדא בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בתי זו בת י"ב שנה ויום אחד נאמן

ע"מ שישתוק. כשישמע. רצה האב ששתק בשעת שמיעה מקודשת. לא רצה שמיחה: **והא שתיק ליה.** וחלו קידושין: **אלא ע"מ שלא ימחה אבא.** הך סיפא דקתני מלמדין לא מתוקמא כרישא בע"מ שישתוק אלא בע"מ שלא ימחה וכל כמה דמחי עקר להו שהרי לא קבע זמן למחאה דרישא ליכא לאוקמא בהכי דא"כ מאי רצה האב והלא יש בידו למחות לעולם דאין כאן קידושין לעולם ועל כרחך הכי קתני על מנת שישתוק אבא שתק הרי זו מקודשת לא שתק אלא מיחה לאלתר אינה מקודשת ואם אמר ע"מ שלא ימחה אבא מת האב עד שלא מיחה הרי זו מקודשת אבל כל ימי חייו אינם קידושין מת הבן מלמדין וכו': **ולא מוקמינן בתרי תנאי.** לאוקמי באומר על מנת שירצה אבא כדקתני ומי ששנה זו לא שנה זו וכמשמעות לשון קמיפלגי תנא דרישא סבר לשון שתיקה הוא וכיון ששתק חלו קידושין מיד ותנא דסיפא סבר לשון לא ימחה הוא ואינם קידושין עד שימות: **ומאי ע"מ שירצה ע"מ שלא ימחה.** וכשקבע זמן למחאתו הלכך רצה האב שעברו שלשים ולא מיחה הרי זו מקודשת לא רצה שמיחה תוך שלשים אינה מקודשת מת האב בתוך שלשים מקודשת דאמרי' תו מאן מחי מת הבן בתוך שלשים מלמדין את האב כו': **מתני' שניהם נותנים גט.** להתירה לאחרים: **גמ' אמר רב.** הא דתנן בא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן ליתן גט קאמר דנאמן וסמכינן עליה שהוא קידשה וניתנו גט: **שאין אדם חוטא.** בדבר שאינו נהנה ממנו להתיר אשת איש חנם: **אף נאמן לכנוס.** דלא חציף למימר לפני האב שקבל הקידושין אני הוא דמירתת דלמא מכחיש ליה ואמר ידענא דלאו את יהבת לי קידושין: **כיון דאיכא אחר בהדיה.** שאומר אני קדשתיה מירתת מעיקרא שמא יכיר האב שחבירו קידשה ולא הוא והאי קושטא אמר ושכנגדו שכיחש ירא לכונסה ונותן גט: **קדשתי את בתי.** קטנה והוא לא ידע למי: **נאמן לכנוס.** דמירתת דאב ודאי לא יחפה עליו אבל האשה שקבלה קידושין ואינה יודעת ממי ובא אחד כו' לא מירתת דיודע הוא שהיא מחפה עליו ותתרצה בו ותכחיש את כל הבא לומר עוד אני הוא: **מהו לסקול על ידו.** של האב כלומר על פיו אם אמר קדשתי את בתי ועדי קידושין אין כאן לפנינו וזינתה מהו להחזיק על פיו כדין נערה המאורסה ולסוקלה: **כי הימניה רחמנא לאב.** את בתי נתתי לאיש הזה (דברים כב): **לאיסורא.** לאוסרה על כל העולם: **באומרת נתקדשתי.** וזינתה אחר כן שאין סוקלין אותה על פיה ואע"פ שהחזיקה עצמה קודם הזנות בחזקת ארוסה וטעמא מפרש ואזיל: **מרפסן איגרי.** משברות גגין ועליות כלומר קשות לשומעיהן שאינם מבינים טעמם: **השתא במקום שאם בא.** האומר לפני האב אני קידשתיה אמרתי נאמן לכנוס וכונס אלמא לא מחזקינן לה כל כך ע"פ האב כמקודשת שנחמיר עליה לאוסרה על זה אמינא סוקלין ע"פ האב: **מקום שאם בא לכנוס אינו כונס.** כגון שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי שהחמרנו עליה לאוסרה למי שבא ואמר אני קידשתיה אלמא בחזקת מקודשת היא ואין אנו יודעים למי אינו דין שאם זינתה סוקלים: **ולא היא וכו'.** רב אסי קא מסיק למילתיה ואומר ולא היא אין זו קושיא למבין בטעמי שמועתי: **לאב הימניה.** הלכך סוקלין: **לדידה לא הימנה.** ואין סוקלין ולענין דיני נפשות לא קטלינן משום חששא ולענין איסורא טעמא אחרינא הוא דשויתא לנפשה חתיכה דאיסורא והאי לא מירתת מפני שמחפה עליו ולגבי אב מירתת: **לטעמיה.** דאמר אין האב נאמן להחזיק את הבן ליענש על פיו לא הוא ולא אחר: **בן ט' שנים.** ביאתו ביאה לחייב אחת מן העריות מיתה וקרבן וכן קטנה בת ג' ביאתה ביאה לחייב גדול הבא עליה והיא ערוה עליו למיתה וקרבן אם יש עדים שהיא בת ג' וכן הקטן והוא בן ט' שנים אבל ע"פ האב נאמן הוא לקרבן לשוגג: **אבל לא למכות.** וליענש מיתה אם בא עליה מזיד: **בן י"ג ובת י"ב** נדריהן נדר והקדישן הקדש ולענין עונשין של כל המצות אם הביאו שתי שערות סימן הוא והרי הם גדולים לכל דבר אבל קודם לכן אין נדרן נדר ואין הקדישן הקדש ואם הביאו שתי שערות חוששין שמא שומא בעלמא הן ואין נענשין בכך על שום עבירה:

ולחרמים

אלא ע"מ שישתוק אבא. פירש בקונטרס שישתוק בשעת שמיעה ואין לפרש שישתוק לעולם דא"כ היינו שלא ימחה דבסמוך והיכי אמר בהם רצה האב מקודשת והרי שמא ימחה אח"כ ויבטל הקידושין אלא ש"מ שישתוק בשעת שמיעה קאמר וה"פ דמתני' רצה האב כלומר ששתק בשעת שמיעה מקודשת לא רצה האב אלא מיחה אינה מקודשת מת האב מקודשת פי' מת האב קודם השמיעה דאין לומר אחר השמיעה ושתק ולא מיחה דאין זה חידוש וא"ת מאחר דמת קודם השמיעה היאך היא מקודשת דלמא אי הוה שמע הוה מוחה וי"ל דיש לנו לדון דעתו שלא ימחה וא"ת אם כן מאי פריך והא לא אמר אין אמאי לא אמרי' דעתו היה לומר אין אם הוה שמע כדצריכין למימר גבי שתיקה כדפי' ואומר ר"ת דיש לחלק בין היכא דמחוסר אמירה להיכא דלא מחוסר אלא שתיקה:

[**והא** שתיק. וליכא למימר מלמדין האב היינו קודם שמיעה שמלמדין משמע לאחר שמיעה להכי פריך והא שתיק ומאי אהני ליה תו אחרי כן]: ת"י

[**ולא** מוקמינן בתרי תנאי. דלא כר"י בפרק המפקיד גבי חבית]: ת"י

כיון דאיכא חד בהדיה ארתותי מירתת. ואע"ג דע"כ איכא חד מינייהו דמשקר מיהו אותו שכיחש מתיירא לכונסה ונותן גט:

לקטלא לא הימניה. וא"ת והא כתיב בההיא פרשה דאמרה בתי נתתי לאיש הזה וסקלוה אלמא לקטלא נמי הימניה רחמנא וי"ל דסקלוה מיירי היכא דאיכא עדים מיהו לאיסורא הימניה רחמנא כדכתיב את בתי נתתי לאיש:

[**ולא** לעונשין. תימה היכי מייתי דרב חסדא לטעמיה הא מסתמא רב אסי לא פליג אמתניתין דלקמן דאפסוליה לא הימנו ולמכות ולעונשין אין להאמינו טפי מפסוליה]: ת"י

בני זה בן י"ג שנה ויום אחד. פי' בקונט' דמיירי שהביא ב' שערות ולפ"ה צריכין אנו לידע שנותיו שהרי שנים בלא שערות אין מועילין עד ל"ו שנה דהיינו רוב שנותיו וסימנים בלא שנים דהיינו לפני י"ג שומא נינהו ואעפ"כ קאמר הכא גמרא דלמכות ועונשים אינו נאמן פי' דלמכות היכא דלא התרו בו ולעונשין היכא דהתרו בו וקשה דא"כ כל הנשים הבאות לפנינו לחלוץ היאך יחלצו אע"ג שיש להם סימנים כיון שאין אנו יודעים שנותיהם לא מהני דשמא היבם קטן ואיש כתיב בפרשה דמשמע ולא קטן וכל האנשים הבאים על העריות היאך הן נהרגים ואע"ג שיש להם שערות מ"מ אין אנו יודעים שנותיהן ושמא הם קטנים ואור"י דאי איכא ריבוי

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה יג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף כח:
נה ב מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעי' כג:
נו ג מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעי' כח:
נז ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף כד:
נח ה מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף כד:
נט ו ז מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הלכה כג סמג עשין נ:
ס ח ט מיי' פ"ב מהלכות אישות הלכה כג סמג שם:

* * *

מוסף תוספות

א. דע"כ מדאינו מוחה אלא בלימוד, בין שמיעה ללימוד איכא שתיקה. רשב"א. ב. שמא יביא חבירו עדים שנתקדשה לו או מתוך ערעור שמערער חבירו יתברר הדבר ויבואו עדים למי נתקדשה. שיטה לא נודע למי. ג. דמניה ילפינן הימנותיה דאב לא ילפינן אלא מאי דאיכתב ביה נתתי לאיש הזה לומר דבנתינתו נעשית א"א ואסורה לעלמא. רשב"א. ד. דהא לחליצה בעי בדיקה אפי' הגיע לכלל שנים כדאיתא בנדה (מו:). תוס' הרא"ש.

* * *

תוס' רי"ד הזקן

אלא ע"מ שישתוק. פירש"י דרישא דתני על מנת שירצה על מנת שישתוק כשישמע משמע, ואם לא שמע נמי מקודשת ורוצה האב ששתק בשעת שמיעה. לא רצה, שמחה בשעת שמיעה. והא שתיק ליה. והויא מקודשת ותו [מאי] מהניא. דמדקאמר מלמדין ולא אמר מודיעין ומלמדין, ש"מ דמיירי ששמע והואיל ושמע ושתיק הויא לה מקודשת. אלא. האי סיפא מתוקמא כשאמר בפירוש על מנת שלא ימחה והואיל ולא קבע זמן למחאתו כל אימת דהוה מחי עקר להני קדושי משום הכי מלמדין את האב שימחה. כתב ר"ש ורישא לא מצי לאוקומי בשלא ימחה האב, דא"כ מאי רצה דמקודשת והרי יש בידו למחות לעולם. עכ"ל ר"ש. ודקדק מכאן בעל ההשלמה דשלא ימחה אע"ג (דמ"ד) [דאמר] אין יכול למחות שהרי עשה תנאי שלא ימחה, ולעולם קדושיה תלויים עד שימות. ואיכא מ"ד דע"מ דשלא ימחה יכול למחות לעולם [עד] שיאמר אין רוצה אני, ומיהו אם אמר אינו יכול למחות שמיד חלו הקדושין, ומשום הכי לא אוקים רישא בשלא ימחה דרצה האב משמע שלא מיחה דהא לא ימחה קאמר, אבל אי אמר אין, אין יכול למחות ולזה כוון ר"ש. רישא ומציעתא בחד טעמא. מיירי באמר לה ע"מ שירצה דמשמע שישתוק וסיפא בחד טעמא דמשמע דמיירי שאמר לה ע"מ שלא ימחה. ואית דמפרשי אלא ע"כ שישתוק דמציעתא מיירי דאמר לה בפירוש ע"כ שישתוק ורישא מיירי בעל מנת שירצה עד

דאמר אין משמע, וגרסינן רישא בחד טעמא מציעתא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא. מדר' ינאי. דאוקמי כדאסיק המקשה ולא אוקמא כולה בע"מ שירצה ומי ששנה זו לא שנה זו, דמי ששנה רישא ומציעתא סבר ע"מ שירצה שישתוק ומי ששנה סיפא סבר דע"מ שלא ימחה הוא, ולאידך פירושא מי ששנה (סיפא) [רישא] סבר דאמר אין משמע. כתב ר"ש ומאי על

אין. ע"מ שישתוק, כשישמע משמע, לא שמע מקודשת לפירוש ר"ש, ולדעת הראב"ד לא שמע אינה מקודשת עד שישמע וישתוק. ע"מ שירצה אבא סתמא לגירסא קמא שישתוק הוא, לנ' בתרא דאמר אין הוא, ובס' המדיר [כתובות עג, ב] איכא אמורא דסבר דבהא פליגי ר' שמעון ות"ק, ת"ק סבר ע"מ שישתוק משמע, ור' שמעון סבר

מסורת הש"ס

א) מנחות נה., ב) [במכמ"י ודפו"ר מדרבי, וכצל"ל], ג) ב"מ ה: [שבועות מב: ערכין כג.], ד) תוספתא דקידושין פ"ד ה"ט, ה) תוספתא לטהרות פ"ו ה"ט [ע"ש], ו) [תוס' רי"ד הזקן הוסיף כאן: למקודשת], ז) [לקמן סד ע"א], ח) [עיין כתובות כב ע"א], ט) [נדה מה ע"א], י) [שם מד ע"ב], כ) [שם מה ע"ב], ל) [כרש"י סנה"ד: ואפילו הביאו וכו' אמרינן שומא. ועיין לעיל טו:, ורש"ש], מ) [כדפו"ר: וינטלו], נ) [כמהרש"א (שהוא מקור הדיבור): למלמדין], ס) [כ"ה גם ע"ל. יע"ע שבת פו ע"א וברש"י שם], ע) [כדפו"ר: דא"י. ול"ל דאת בתי, ותיבת לאמר ט"ס], פ) [דברים כב, טז], צ) [שם שם, כא], ק) [כדפו"ר: ול"ל דסקלוה מיירי], ר) [סד ע"א], ש) [כמהרש"א (שהוא מקור הדיבור): הימניה], ת) [נדה מו ע"ב], א) [שם מו ע"א ולעיל טו ע"ב], ב) [פי' לפירושם מכות מרדות דאין בו דיני התראה כמו בעונשין דאורייתא ולהכי הוצרך למיתני למכות אף שהוא בכלל עונשין להורות דגם במכות מרדות ואפילו מדרבנן אינו נאמן], ג) ע' באחרונים, ד) [דברים כה, ז - ט. ועיין יבמות קד ע"ב - קה ע"ב], ה) [אולי: שירצה משמע על מנת שישתוק], ו) [נראה דיש להוסיף כאן תחילת דיבור: רב יוסף בר אמי אמר וכו' כתב ר"ש], ז) [ע"מ] שישתוק].

* * *

גליון הש"ס

גמ' נאמן ליתן גט. עיין ר"י פ"ב דיבמות דף נט ע"ב:

* * *

מוסף רש"י

אין אדם חוטא ולא לו. להרויח בשביל אחר לא יחטא (ערכין כג.).

* * *

תוס' רי"ד הזקן (המשך)

מנת שירצה שלא ימחה כשקבע זמן למחאתו, ורצה האב מקודשת שלא מיחה תוך ל' יום, לא רצה שמיחה תוך ל' יום, מלמדין האב, שימחה תוך ל' יום. משמע דרב יוסף סבר בעל מנת שירצה שלא ימחה משמע. ואית דגרסי מאי על מנת שירצה דאמר לה, כלומר בפירוש. והראב"ד פירש [ראה בהשגות אישות פ"ו ה"א] ע"מ שישתוק שישמע וישתוק ואם לא שמע אינה מקודשת והאי דתני מת האב מקודשת ה"ה אפילו לא מת, דהא שמע ושתק ומשום הכי נקט מת האב לאשמועינן דע"מ שירצה ו) שישתוק הוא, דהא אמר כי מת האב אחר ששמע ושתק דתו לא מצי למימר אין מקודשת. אימא סיפא והא שתיק, דמדרישא מת האב מיירי ששמע ושתק ואח"כ מת, סיפא דמת הבן נמי איירי ששמע האב ושתק ואח"כ מת הבן. אשכחנא השתא דעל מנת שלא ימחה יוכל למחות לעולם עד שמת, ואע"ג דאמר אין לדעת בעל ההשלמה, ולדעת אחרים עד שמת או דאמר